

Іван Власович АРТЕМЧУК
(1898–1973)

И. В. Артемчук

Вітчизняний вчений-ботанік і педагог; канд. біол. наук, професор; член Всесоюзного ботанічного товариства (з 1953 р.), Ревізійної комісії (з 1956 р.) та Правління Українського ботанічного товариства (з 1968 р.).

Наукові інтереси Івана Власовича Артемчука охоплювали флористику, систематику, геоботаніку, ресурсознавство, охорону природи, адвентивну флору.

По закінченні двокласного сільського училища працював помічником писаря, після 1917 р. потрапив у вир революційних подій: був членом та головою волосного ревкому та виконкому, головою волосного комітету незалежних селян, завідувачем військового відділу та відділу народної освіти.

З 1921 р. розпочав педагогічну діяльність учителем початкової школи. Навчався на агробіологічному факультеті Житомирського інституту народної освіти, який закінчив у 1929 р., і по тому працював викладачем 7-річної робітничої школи, а пізніше її завідувачем. Навчався під керівництвом професора М.В. Клокова в аспірантурі Харківського державного університету. Успішно захистив дисертацію (1935), присвячену критико-систематичному дослідженню роду *Tragopogon* L. у флорі України. Працював спочатку асистентом кафедри ботаніки цього ж закладу (1933–1935), пізніше (1935–1937) – завідувачем кафедри ботаніки Осипенківського (тепер Бердянського) державного учительського інституту та завідувачем кафедри ботаніки Уманського державного учительського інституту (1938–1941). З перших днів війни добровольцем пішов на фронт. У повоєнні роки і до виходу на пенсію (1971) завідував кафедрою ботаніки Чернівецького державного університету.

Вивчав рослинність заповідника "Кам'яні могили", басейну р. Берда, товтр по р. Лопатинка (Молдова). У межах досліджень із систематики роду *Tragopogon* L. описав нові для науки види: *T. bjelorussicus* Artemczuk, *T. borysthenticus* Artemczuk, *T. daghestanicus* (Artemczuk.) Kuth., *T. dasyrhynchus* Artemczuk, *T. donetzicus* Artemczuk, *T. tanaiticus* Artemczuk, *T. ucrainicus* Artemczuk, *Gagea maeotica* Artemczuk, *G. littoralis* Artemczuk, у співавторстві з М.В. Клоковим – *Euphorbia tyraica* Klokov & Artemczuk та *Lappula heterocarpa* Klokov & Artemczuk.

Основну педагогічну роботу в Чернівецькому державному університеті Іван Власович поєднував з науковою, проводячи флористичні та геоботанічні дослідження Буковини. Зокрема вивчав природні кормові угіддя Чернівецької та Івано-Франківської областей, разом з колегами здійснював інвентаризацію корисних рослин регіону, у природних умовах та на дослідних ділянках вивчав дикорослі кормові трави (понад 40 видів) як джерела поповнення асортименту існуючих культурних рослин, необхідних для поліпшення лук, організації сіяних сінокосів, пасовищ, залуження еродованих схилів.

Уперше для флори України виявив новий вид *Genistella sagittalis* (L.) Gams, а для Чернівецької обл. – *Iva xanthifolia* Nutt. Вивчав поширення бур'янів, зокрема видів роду *Ambrosia* L. в Україні. Зібрав багату колекцію рослин (близько 20 тис. гербарних аркушів), яка нині зберігається в Гербаріях Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (CHER), Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW) та Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (CWU), у т. ч. типовий матеріал роду *Tragopogon*.

Іван Власович Артемчук – автор та співавтор близько 80 наукових публікацій. Серед іншого підготував рукопис монографії "Природні кормові угіддя Радянської Буковини", склав карту рослинності Чернівецької області, розробив її геоботанічне районування.

Учений регулярно брав участь у польових практиках, залучаючи здібних студентів до виконання науково-дослідної роботи кафедри. Виховав не одне покоління студентів-ботаніків, які гідно продовжують справу вчителя. Теми дипломних робіт студентів, виконаних під керівництвом І.В. Артемчука, переважно мали практичну спрямованість і були присвячені в основному дослідженню кормових угідь (сіножатей і пасовищ).

На честь вченого названо нові для науки види судинних рослин – *Gagea artemczukii* Krasnova, *Tragopogon artemczukii* Klokov (*T. ucrainicus* Artemczuk).

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

Горохова З.Н., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Пам'яті Івана Власовича Артемчука. *Укр. бот. журн.*, 1974, 31(2): 256–259.

Шеляг-Сосонко Ю.Р. Іван Власович Артемчук. В кн.: *Енциклопедія сучасної України*. Київ, 2001, т. 1, с. 677.

М.М. ФЕДОРОНЧУК, І.І. ЧОРНЕЙ, М.В. ШЕВЕРА